

A ránk köszönt század nagy kérdései

Konrad Sutarski: *Mit hozol XXI. század*

Budapest, 2021, Püski

Az, amit Magyarországnak Mohács, majd Trianon, Lengyelországnak pedig a XVIII. század végi felosztások jelentettek, ugyanazt jelenthetik majd egész Európának a XXI. századi események.

Kellemes meglepetést okozott a Püski kiadó Konrad Sutarski legújabb könyvével. A kötet verseket, prózaszövegeket, lengyel és magyar kritikusok elemzéseit, létértelmező esszéket és tanulmányokat fog csokorba Európa polgárai számára megszívlelendő tanulságokkal és halaszthatatlan teendőkkel. Alföldy Jenő kritikus, irodalomtörténész egészen közel visz bennünket a lengyel alkotó életének és munkásságának megismeréséhez, munkássága mélyebb megértéséhez.

Konrad Sutarski a lengyel-magyar kulturális és társadalmi kapcsolatok ápolásáért és irodalmi munkásságáért többszörösen kitüntetett lengyel író, költő, művelődéstörténész és diplomata 1956-ban debütált költőként Poznańban. 1965 óta Magyarországon él és alkot. 1995-től az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat (jelenleg Országos Lengyel Önkormányzat) első elnöke volt. 1998-ban létrehozta a Magyarországi Lengyelség Múzeumát és Levéltárát. A lengyel és a magyar nép összefogásáért, testvéri kapcsolatainak szorosabbra fűzéséért fáradozik fáradhatatlanul mind a mai napig.

Számos vers- és prózakötete jelent meg lengyelül és magyarul. Politikai és történelmi tanulmányaiban különösen a hagyományos világrendet felborító veszélyekre hívja fel a figyelmet. A kötetbe válogatott költeményei és más műfajú dolgozatai egyazon forrásból fakadnak. Értékvó, felelős gondolatai szerves egységet alkotnak. A költő verseinek többségét létkölteményeknek nevezi. Természetesen és joga-

san, hisz a költő valamennyi megnyilvánulásából „ugyanaz a férfias arcél, ugyanaz a válságokkal szabdaltsággal korszellem és ugyanaz a hittel, életerővel és érvelő értelemmel megerősített remény fejeződik ki”. Verseiből az elkötelezettség, a közösséggel szembeni felelősség nem mindennapi erénye sugárzik. A függetlenség és összefogás eszméjét, a keresztény és az ógörög-római hagyományokon nyugvó európaiság védelmét, a szabadságszerető Lengyelország és Magyarország összefogását tudatosítja bennünk, farkasszemet nézve a napjainkat jellemző aggasztó világrenddel. Erős kritikai érzéssel felvértezett, a poétikai talentum sejtelmeivel megáldott, filozófiai mélységekig hatoló és szintézisteremtő alkotó. Konrad Sutarski „kettős hazában él”, de nem megosztva, hanem megkétszerezve. Mindezekből természetesen következik, hogy mély részvétellel ír az ’56-os magyar forradalomról, a hősről és áldozatokról. „Létköltészete nem pusztán a szorongást, retteget kifejező traumák hatásaiból, hanem Európa és az egész emberiség veszélyeztetettségének értelmezéséből született” (uo.).

A szerzőt a Magyarországon élő lengyelek kulturális és tudományos intézményeinek létrehozásáért a Pro Cultura Minoritatum Hungariae és más rangos díjakkal tüntették ki. Irodalmi munkásságát Bethlen Gábor-díjjal és József Attila-díjjal ismerték el.

Konrad Sutarski már a kötet bevezető részében felhívja a figyelmet arra, hogy a mai Európa kezdi elveszíteni eddigi

arculatát, és a keresztény hit egyre inkább jelentőségét veszíti, különösen Nyugat-Európában. A nyugati országok lakossága körében – főleg a muszlim vallásúak miatt – veszélyesen terebélyesednek a kulturálisan idegen, immár a saria törvények által irányított gettók. Folyamatosan szivárog, és rákként terjed a gender ideológia még az olyan hagyományosan keresztény országokban is, mint Lengyelország és Magyarország. Ennek a szűnni nem akaró nyomásnak csak földrészünk keleti fele áll ellent több-kevesebb sikerrel. Megdöbbenve tapasztaljuk, például, hogy a hagyományos értékrend széttöredezik, a globalizálódás hívei arra törekednek, hogy összezavarják a sokszázados értékrenden nevelkedett keresztény embereket, hogy képtelenek legyenek az erkölcsileg jó és rossz különbségtételére. Az egy személyben poéta, esszéista és tanulmányíró ezért érzi szükségét annak, hogy felhívást intézzon a költőkhöz és írókhoz: védelmezzük közösen évezredes értékeinket.

Ha kellő figyelemmel visszatekintünk a história századaiba, azt vesszük észre, hogy az öreg kontinensen ógörög-római kulturális alapokon álló keresztény államok jöttek létre rendre. Bár ezt az egységet két jelentősebb vallási törésvonal is megosztotta, a kereszténység kettészakadása (1054) és a 16. században keletkezett evangéliumi megújító mozgalmak, másrészt Lengyelországnak és Magyarországnak is szembe kellett néznie a tatárjárás veszedelmével és a hódító oszmán birodalom kihívásaival, a múlt században pedig a náciizmus és a kommunizmus gyalázatában szétzilálva vergődött a kontinens élete, viszont a két gyilkos totalitárius rendszer bukását követően földrészünkön beköszöntött a harmónia időszaka. Sajnos nem sokáig tartott. Mert a világhatalomra törő globalizáció veszedelme lesben állt a küszöbön.

Az Európai Unió megalakulása előtt, a Szén- és Acélközösség idején, amikor ez a veszély jobbára még potenciális volt, Robert Schuman francia külügyminiszter

határozottan figyelmeztetett az emberiség egészére kiterjedő sejthető veszedelemre: „Európa vagy keresztény marad, vagy nem lesz.” És ami lehetséges volt, szemünk előtt kezd valósággá válni. A 21. század elején a világi pénzhatalom ellentétébe fordította az oly rég áhított harmonikus-békés állapotot, létrehozva a totalitárius rendszerek új változatát, a globalizmust. A misztifikált és mimikrit játszó képmutató megahatalom az egész világ feletti uralomra tör. A rombolást pedig velünk, európaiakkal kezdte. Földrészünk hatalmas veszélynek van kitéve: gazdaságilag fokozatosan kiszolgáltatottá válik, keresztény vallása széthullóban, a nemzetállamok végpusztulásuktól iszonyodva vergődnek; etnikailag virágzó nemzetegységek szürke amalgámmá keverednek, az öreg kontinens, majd pedig rendre mind a népek manipulálható tömeggé értéktelenedhetnek. Ha nem cselekszünk idejekorán és kellő erővel, önazonosságunk is odalesz.

Konrad Sutarski azokat a verseit válogatta ebbe a kötetbe, amelyeket a hagyományos keresztény Európa létének védelmében írt azzal a szándékkal, hogy felhívja a figyelmet a világot fenyegető gigászi válságra.

Versei, esszéi, tanulmányai a békeszeretet, a társadalmi igazságosság és az emberi méltóság eszméinek jegyében fogantak. Mind a lengyel, mind a magyar irodalomkritikusi elemzések Sutarskinak ezt a poétikai hitvallását nyomatékosítják.

A kötet lírai részébe szerkesztett versek a valós természeti környezetről vallanak. Amíg a klímaváltozás az emberi erőfeszítésektől függetlenül történik, véli a költő, addig a társadalmi együttélés viszonyai jellemzően a természeti jelenségeket alakító/módosító emberek magatartásától függnék. A lírai csokorba fogott versek éppen ezért ez irányú kötelességeinkre figyelmeztetnek. Verseivel, esszéi révén Konrad Sutarski mindenekelőtt az írókhoz, a költőkhöz fordul a hagyományok, a keresztény Európa megvédésére hívva fel figyelmüket. Mert mi a tollforgatók leg-

„Látni néha a föld erőlködését
– felemelkedik
lerázza városok koloncát behatoló bányászt
temet magába

olajkutatók fúróit töri
ciklonokat küld
– nem hisz civilizációs varázslatainkban.”
(*Látni néha a föld erőlködését*, 1972)

Kazimierz Swiegiński lengyel irodalomkritikus szerint Konrad SutarSKI alkotásaiban végig jelen van a modern Európa tehetetlenségének motívuma. Európa oly tétlen e veszedelemmel szemben „mintha valamilyen hipnotikus mély álomba merült volna”. Mintha ez már nem is a hagyományos öreg kontinens, hanem „egy kereszténység utáni, saját szellemi hagyományai és kultúrája iránt közömbössé vált Európa” lenne.

A globalizmus épp oly pusztító Európára nézve, mint az iszlám. Egyetlen megoldás kínálkozik, véli a lengyel kritikus: hatékony védekezésbe kezdeni. Az íróknak, költőknek élen kell járniuk földrészünk civilizációs és erkölcsi értékeinek védelmezésében.

A másik lengyel verselemző, Jerzy Grupiński így summázza fejtegetéseit: Konrad SutarSKI könyvében „széles körű rálátást ad a jelenkori Európa és a világ válságos helyzeteire”.

Nincs más megoldás, érezzük ki SutarSKI verseiből és prózai munkáiból: küzdeni kell! Ehhez viszont tántoríthatatlan hitre van szükség, ami erőt ad a cselekvéshez és a győzelemhez. A költővel együtt

vessük hát hittel teli tekintetünket az Úr igazi szolgájára, néhai szent II. János Pál pápára, akit mint példamutatót kell emlékezetünkben tartani:

„Láttalak láttalak ahogy megöltek
ahogy a halottak közül feltámadtál
hogy a Colosseumban keresztünket vidd
tovább a Golgotára a földgömbön át...”
(*II. János Pál temetése napján*, 2005. április 8.)

SutarSKI számos költeményét, az utóbbi években keletkezetteket talán még erősebben áthatja az európai civilizáció sorsának átalakulásával kapcsolatos nyugtalanság, szorongás:

„Mit hozol idő
te huszonegyedik század
még mivel készülsz meglepni minket
már most eresztékeiben recseg a föld
miként emlékszik majd rád az emberiség
a történelmi távlat
mi támad életre e rettenet zűrzavarából”
(*Mit hozol idő*, 2018)

Vigasztaló, mi több, felemelő, hogy a költő konklúziója nem a fátumszerű változtathatatlanság érzete. A szerző az elkötelezett költészetet képviseli, mondván: „Olyan líra megalkotására törekszem, amely aktív kapcsolatban áll a napjainkban átalakuló civilizáció emberével [...], problémáival, valamint a formálódó új tudattal.”

Tekintsük ezt mi is Konrad SutarSKI ars poeticájának.

Aniszi Kálmán

ANISZI KÁLMÁN (1939) író, publicista, ny. egyetemi oktató. Bihar megyében, Magyarkakucson született. 1985–90 között a *Korunk* folyóirat szerkesztője. 1990 óta él Magyarországon, 2000-től a folyóirat megszűnéséig a *Kapu* főmunkatársa volt. Legutóbbi kötete: *Árral szemben* (tanulmányok, 2020).